

---

**Republika Srbija**

Ministarstvo finansija

Ministarstvo privrede

Ministarstvo pravde

Agencija za borbu protiv korupcije

Viši javni tužilac u Zaječaru

Uprava za javne nabavke

**Predmet: inicijativa u vezi sa nabavkama preduzeća u državnom vlasništvu i u slučaju mogućih zloupotreba pri nabavci i nadzoru nad sprovođenjem nabavke usluga obezbeđenja objekata u RTB Bor****Nabavka usluga obezbeđenja za preduzeće u državnom vlasništvu**

Član 2. Zakona o javnim nabavkama propisuje ko se smatra naručiocem i stoga ima obavezu da sprovodi javne nabavke na osnovu tog akta. Usled zakonskih definicija neki subjekti javnog sektora su oslobođeni te obaveze. Naime, Naručilac u smislu ovog zakona je:

- 1) državni organ, organ autonomne pokrajine i organ lokalne samouprave;*
- 2) pravno lice osnovano u cilju zadovoljavanja potreba u opštem interesu, koje nemaju industrijski ili trgovinski karakter, ukoliko je ispunjen neki od sledećih uslova:*
  - (1) da se više od 50 % finansira iz sredstava naručioca;*
  - (2) da nadzor nad radom tog pravnog lica vrši naručilac;*
  - (3) da više od polovine članova organa nadzora ili organa upravljanja tog pravnog lica imenuje naručilac.*

Vlada na predlog ministarstva nadležnog za poslove finansija i Uprave za javne nabavke utvrđuje spisak naručilaca iz stava 1. tačka 1) ovog zakona.

Spisak naručilaca objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije" i na Portalu javnih nabavki.

Lica koja nisu na spisku iz stava 2. ovog člana, a koja ispunjavaju uslove iz stava 1. ovog člana dužna su da primenjuju ovaj zakon.

Originalni tekst zakona je imao nešto drugačije definicije i obuhvatao je takođe izričito i javna preduzeća. Ona su sada obuhvaćena definicijom „zadovoljavanja potreba u opštem interesu“.

Problem se javlja kod onih preduzeća koja jesu u pretežnom vlasništvu države, opštine, javnih preduzeća ili drugih subjekata iz javnog sektora, a koja nisu osnovana radi zadovoljavanja nekih potreba u javnom interesu, već radi obavljanja privredne delatnosti. Za njih pravila javnih nabavki ne važe.

To jeste razumljivo sa stanovišta privrednog poslovanja i nadmetanja na tržištu, kojem su takva preduzeća veoma često izložena. Javne nabavke donose veću krutost u poslovanju i veću izloženost uvidu poslovnih takmaca iz privatnog sektora, tako da bi mogle imati i nekih štetnih efekata.

Međutim, očigledno je da odsustvo primene pravila javnih nabavki donosi na drugoj strani značajno veće rizike da nastane šteta. Naime, kada se ovaj zakon ne primenjuje, manja je javnost poslovanja kao i nadzor, a znatno veća diskrecija donosilaca odluka. Zbog toga bi odsustvo obaveze striktno primene Zakona o javnim nabavkama za takva preduzeća trebalo da bude nadomešteno nekim drugim vidovima nadzora i primenom načela iz ZJN kad god je to primereno.

Potreba za ovakvim merama je naročito snažna kada je reč o preduzećima koja raspolazu velikom imovinom, u koja država ulaže velika sredstva zbog gubitaka ili dugova koje imaju od ranije i koja nemaju konkurente u zemlji u bitnim segmentima svoga rada.

Sve te uslove ispunjava Rudarsko-topioničarski basen iz Bora. Ovo preduzeće je registrovano kao društvo sa ograničenom odgovornošću koje ima i nekoliko zavisnih preduzeća u svom sastavu. Preduzeće sprovodi unapred pripremljeni plan reorganizacije. <http://rtb.rs/izvestaj-o-kontroli-sprovodjenja-uppr-a/>

### **Tekst iz Večernjih Novosti**

Kako izveštavaju Večernje Novosti u decembru 2017, „RUDARSKO-topioničarski basen (RTB) "Bor" praktično je ostao bez obezbeđenja. Prema nezvaničnim saznanjima "Novosti", policija je proverom ustanovila da 90 radnika, odnosno gotovo polovina radnika obezbeđenja nema sertifikat za nošenje oružja!“

„Posao čuvanja imovine RTB "Bora", koji se prostire na oko 8.000 hektara, poveren je beogradskoj firmi "Ineks plus". Ubrzo posle kontrole policije, nezvanično, ova firma je promenila naziv i sa duplo manje radnika, bez ikakvog ugovora, nastavila da "čuva" imovinu basena.“

Anonimni sagovornik ovog lista kaže i sledeće: „Koliko je u tom broju čuvaju, najbolje svedoči podatak da je policija u petak, na izlazu iz fabričkog kruga RTB, zaustavila kamion u kome bilo skoro 10 tona manganskih kugli i šipki, koje se koriste prilikom drobljenja rude u flotaciji.“

RTB je do pre godinu dana obezbeđivala firma "Zaštita", u kojoj je "Bor" imao 49 odsto vlasništva. "Zaštita" je otišla u stečaj, a posao obezbeđenja imovine RTB tada je bio poveren beogradskoj firmi. Oni su na poslu zadržali oko 200 radnika, odnosno duplo manje nego što ih je zapošljavala "Zaštita".

Od nadležnih u firmi "Ineks plus" novinari nisu mogli da dobiju informacije. U zvaničnim podacima Agencije za privredne registre, "Ineks plus" nije ni prijavljen na adresi koja je postavljena na internet prezentaciji firme.

„I tada je, navodi naš sagovornik, bilo priča da je reč o firmi sa sumnjivim referencama, jer su posao obezbeđivanja imovine RTB dobili iako su bili u blokadi.

- Reč je o firmi koja je nekoliko puta menjala naziv - dodaje naš sagovornik. - Kako su oni dobili posao obezbeđivanja imovine RTB, nije baš najjasnije.

U vreme kada je "Ineks plus" preuzeo čuvanje RTB isplivala je i afera "bakar plaćan vodom".

- Tada je uhvaćen kamion sa duplim dnom, u kome je bilo 2,2 tone vode i bakarni otpad, koji se pretapao u borskim metalurškim agregatima - podseća naš sagovornik. - Na putu od ulaza u RTB, gde se kamion merio, do mesta gde se roba istovarivala, voda je ispuštana, pa se umesto nje u kamion pakovalo 2,2 tone više najčistijeg bakra, za šta je vozač kamiona, koji je vozio za jednu firmu iz Braničevskog okruga, osuđen na godinu dana zatvora.

Naš sagovornik navodi da je sa smanjenim obezbeđenjem imovina RTB, koja je i ranije bila na meti lopova, sada bukvalno "na izvol`te".“

<http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/ekonomija/aktuelno.239.html:702575-RTB-Bor-ostao-bez-obebedjenja>

### **Nabavke na sajtu RTB Bor**

Navode iz teksta nije moguće proveriti, jer se nabavke koje vrši RTB Bor ne sprovode po Zakonu o javnim nabavkama i ne oglašavaju se na Portalu javnih nabavki.

Međutim, na sajtu samog preduzeća postoji rubrika „tenderi“. U okviru nje smo pronašli desetak javnih nabavki koje su bile oglašene u leto 2014. godine, nekoliko poziva za nabavku usluga i dobara (bez pozivanja na Zakon o javnim nabavkama) koji su objavljeni u kasnijem periodu i ništa što bi bilo objavljeno 2015. i 2016. <http://rtb.rs/tenderi-2/>

Ova neobična situacija ukazuje da RTB Bor, kao preduzeće ima mogućnost da sprovodi nabavke po postupku iz Zakona o javnim nabavkama ili po nekom drugom postupku koji bi bio primeren, ali da to ne čini.

U konkretnom slučaju, da je bilo reč o javnoj nabavci, ona bi morala da bude planirana tako da zadovolji potrebe naručioca u pogledu broja radnika koji pružaju usluge i stepena zaštite od krađa, a firme bi morale da ispunjavaju sve uslove u pogledu registracije i poštovanja propisa u poslovanju.

Dalje, ponuđač bi bio izabran kroz nadmetanje, pa bi se najbolje pokazalo da li je izabrana najbolja ponuda.

---

## Inicijative

Posle policijske akcije nije dovoljno samo da krivci za krađe budu kažnjeni. Potrebno je da RTB Bor, ali i druge firme koje su u sličnom pravnom položaju, poboljšaju svoje sisteme nabavki. Naravno, treba otkloniti i neposredne uzročnike kriminalnog ponašanja i faktore rizika, što podrazumeva i poboljšanje sistema obezbeđenja u RTB Bor.

Na sistemskom nivou, ovaj slučaj, ako su navodi iz novina istiniti, daje snažne argumente u pravcu uspostavljanja boljeg sistema kontrole nad sprovođenjem nabavki preduzeća u državnom vlasništvu.

Mišljenja smo da bi trebalo preduzeti sledeće sistemske i trenutne mere, od kojih je deo iz vaše nadležnosti:

- Uključivanje norme u Zakon o javnim nabavkama kojom bi se predvidela dužnost preduzeća u javnoj svojini da izveštavaju o sprovođenju svojih nabavki. Cilj ove mere bio bi dvojak: 1) prikupljanje informacija o ceni koju preduzeća koja ne sprovode javne nabavke po ZJN plaćaju za određene usluge, dobra i radove i poređenje sa cenom koja je plaćena za istovrsne nabavke kada se primenjuje ZJN; 2) jačanje nadzora nad sprovođenjem nabavki preduzeća u cilju zaštite javne svojine.
- Uvođenje određenih obaveza iz ZJN u pogledu planiranja, oglašavanja i kontrole sprovođenja nabavki kada je reč o preduzećima u državnom vlasništvu (npr. izrada internog akta iz člana 23, objavljivanje javnih poziva itd).
- Ispitivanje navoda iz novinskog teksta (od strane javnog tužioca) i utvrđivanje eventualne odgovornosti lica koja su bila uključena u nabavku usluga obezbeđenja i nadzor nad sprovođenjem tog ugovora, zbog nastalih krađa u RTB Basen Bor;
- Da se definicija krivičnog dela zloupotrebe u javnim nabavkama proširi tako da obuhvati one nabavke koje su izuzete iz primene Zakona, kao i one koje sprovode preduzeća u državnom vlasništvu;
- Da se novim Zakonom o Agenciji za borbu protiv korupcije uvede obaveza donošenja plana integriteta i u preduzećima čiji je osnivač ili član država i drugi subjekti javnog sektora (može se vezati obaveza izrade plana integriteta sa definicijom funkcionera, odnosno organa vlasti).

Transparentnost Srbija

Programski direktor

Nemanja Nenadić

Beograd, 24. decembar 2017.